

Ingen kan alt – men alle kan noget!

Et forebyggende og opbyggende fællesskab

En kvalitativ undersøgelse af Kultur- & kontaktsted Kragelund

Udarbejdet af Pernille Bräuner

antropolog og udviklingsmedarbejder i Center for Dagområdet

Job, Udsatte og Socialpsykiatri, Aarhus Kommune

November 2019

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Indledning	4
Opsummering af konklusioner	4
Metode og design	6
Målgruppen	7
Hvem bruger Kragelund?	8
Afgrænsning af målgruppen?	9
Fællesskabet – hvad består det af?	10
Det formelle fællesskab	12
Det uformelle Fællesskab	13
Det mentale fællesskab	15
Hvad sker der når vi gør noget sammen?	16
Krea-rummet	16
Musik	17
Kolonihaven/udendørs praktiske aktiviteter	19
Fester	20
Socialfaglige metoder og kompetencer	21
At (gen)finde ressourcer	21
Relations-arbejde – tillid, tryghed og ærlighed	23
Vi taler om det vi ser	24
Nærmeste udviklingszone	25
Samfunds-musikterapi	25
Effekt og betydning af det metodiske arbejde med fællesskabet	26
Individuelt	26
Socialt	28
Læringsmæssigt	28
Organisatorisk	29
Opsamling, fokusområder og anbefalinger	29
Bilag 1 - Interviewguide brugere	33
Bilag 2 - Interviewguide medarbejdere	34
Bilag 3 - Husorden Kragelund	35
Bilag 4 - Eksempel på aktivitetsoversigt	36

Forord

Er jeg kun min sygdom? Kan jeg være mere end det? Kan jeg komme videre?

Der er rigtig mange her, der er kommet videre i den ene eller anden retning. Nogle er kommet videre i den regeringsaccepterede – altså hvor man kommer videre i job eller uddannelse – og så er der også folk, der er kommet videre i den forstand, at de kan holde ud at leve – og være i live og være her i verden – og også skaber glæde for andre her på stedet.

Det er jo også den store del af fællesskabet – det at man påvirker hinanden. Og man lærer, at hvis jeg går rundt og er sur og fjendtlig så påvirker det andre – og hvis jeg er glad og imødekommende, så påvirker det andre positivt. Det er sådan et mikrokosmos af hvordan en hverdag skal være – men hvor der er plads til at træde ved siden af...

(bruger af Kragelund)

Indledning

Kultur- & kontaktsted Kragelund fejrede sit 20-års jubilæum i maj 2019. Stedet åbnede i 1999, som et visiteret socialpsykiatrisk dagtilbud med 26 pladser. I 2008 blev det omdannet til kontaktsted uden visitation, og antallet af tilknyttede borgere er i dag ca. 300. Organisatorisk hører tilbuddet til i Center for Dagområdet, der er en del af driftsområdet Job, Udsatte og Socialpsykiatri i Socialforvaltningen, Aarhus Kommune. Der er pt. otte fuldtidsansatte, tre på deltid, to i fleksjob, tre i skånejob og en afdelingsleder, tilknyttet tilbuddet (to er dog udlånt til at køre seniorgrupper, og derfor ikke direkte en del af indsatsen på Kragelund). Hovedparten af medarbejderne har en pædagogisk, social- eller sundhedsfaglig uddannelsesbaggrund.

Mange borgere finder vej til Kultur- & kontaktsted Kragelund på trods af, at det ligger ca. 4,5 km syd for Aarhus i den naturskønne forstad Højbjerg. Stedet har til huse i et stort gammelt hotel (det tidligere Hotel Kragelund), som er omkranset af træer og græsplæner, og med gamle villaer og en skole som nærmeste nabo. Det er en rolig og grøn oase, med gode muligheder for både udendørs og indendørs aktiviteter, og masser af plads til at arbejde med kreative udfoldelser - blandt andet indenfor musik og teater, hvilket er de aktiviteter Kultur- og kontaktsted Kragelund nok er mest kendt for. Tilbuddet indeholder dog mange andre aktiviteter, såsom kreativt værksted, motion, havearbejde, fællesspisning, café/køkkenarbejde, gå-ture, kolonihave m.m.

Men hvad er det egentlig Kultur- & kontaktsted Kragelund kan tilbyde? Hvad indeholder tilbuddet? Hvilke socialfaglige metoder og kompetencer er tilstede, og hvordan omsættes de i praksis? Målet med denne undersøgelse er ikke blot at beskrive, hvad der sker på Kultur- & kontaktsted Kragelund – men i højere grad at afdække *hvordan* det sker. Med andre ord *hvordan* der socialfagligt og metodisk arbejdes med fællesskabet ud fra kerneopgaven: *at understøtte borgerens recovery-proces ved at skabe meningsfulde fællesskaber, hvor borgeren kan afklare, udvikle og afprøve sine handlekompetencer* – og *hvordan* dette har en effekt, på de borgere, der kommer der.

Opsummering af konklusioner

Overordnet viser undersøgelsen, at det socialfaglige arbejde der udføres på Kultur- & kontaktsted Kragelund, har stor betydning for de borgere, der bruger stedet. Med *fællesskabet* som omdrejningspunkt, og med udgangspunkt i en recovery-orienteret tilgang, herunder empowerment og anerkendende metoder, og med afsæt i blandt andet ergo-og musikterapien, arbejdes der med

udvikling af brugernes¹ personlige og sociale kompetencer. Og dette viser sig at have en rehabiliterende effekt på flere niveauer – individuelt, socialt, læringsmæssigt og organisatorisk.

Ved at deltage i aktiviteter sammen med andre, såsom praktisk arbejde, musikalsk sammenspil eller kreativt værksted, flyttes fokus fra en selv, og over på den handling man foretager sig sammen, *det fælles tredje*, og der opstår både en individuel og en fælles følelse og oplevelse. Man går fra et *jeg* til et *vi*, hvilket styrker den enkeltes selvværd, og samtidig trænes sociale kompetencer. Det metodiske arbejde med fællesskabet kan medvirke til, at ensomhed og isolation mindskes hos den enkelte, der ligeledes oplever øget livskvalitet, færre indlæggelser på psykiatrisk hospital, og færre både psykiske og somatiske sygdoms symptomer. Via et tillidsbaseret relationsarbejde, båret af en stærk empowerment-orienteret tilgang, styrkes sociale kompetencer og social og praktisk læring. Det betyder, at brugere, der tidligere var socialt isolerede, nu er i stand til at begå sig i et socialt fællesskab, og på sigt bliver flere brugere i højere grad i stand til at fungere i civilsamfundet. Nogle er endda kommet i gang med arbejde og videregående uddannelse. På denne måde kan et socialpsykiatrisk dagtilbud som Kultur- & kontaktsted Kragelund have en fremmende effekt i forhold til inklusion af borgere med sindslidelser i civilsamfundet. Det har ligeledes en organisatorisk effekt, at mange brugere er blevet mere selvhjulpne. Det, at de hjælper med det praktiske arbejde, hjælper nye brugere ind i fællesskabet, og ikke mindst selv kan igangsætte aktiviteter, eksempelvis holder brugeråbent på søn- og helligdage, har givet mulighed for omprioritering af medarbejderressourcer til udvikling af nye aktiviteter og tiltag, og det er samtidig en af årsagerne til, at tilbuddet løbende kan favne og rumme et stort antal brugere.

På baggrund af undersøgelsen kan udledes fire områder, det vil være hensigtsmæssigt at have et ledelsesmæssigt og organisatorisk fokus på i det fremadrettede udviklingsarbejde på Kultur- & kontaktsted Kragelund:

- **Målgruppen/målgrupperne:** studiet viser, at der er plads til mange forskellige typer af borgere med meget forskellige behov og baggrunde. Medarbejderne oplever dog et stigende antal brugere fra voksen-handicap området med eksempelvis varige kognitive funktionsnedsættelser. Dette kan give udfordringer i forhold til tilbuddets socialfaglige tilgang, der ligger op til at brugerne på sigt opbygger personlige og sociale kompetencer - forstår at gå fra et *jeg* til et *vi* – og dermed forstår at ens adfærd har betydning for andre og for fællesskabet. Derfor er et løbende fokus på faglighed og mål med indsatsen afgørende – hvem rummer tilbuddet - hvordan og hvorfor?

¹ I rapporten benævnes de borgere, der fast kommer på Kragelund, som "brugere", idet både medarbejdere og de borgere der benytter stedet, har valgt denne benævnelse.

- **Ikke-visiteret tilbud:** omdrejningspunktet for det socialfaglige arbejde der udføres, er *fællesskabet*. Men et fællesskab er ikke bare, det er skrøbeligt, og det bliver ikke bedre eller dårligere, end dem der byder ind i det. Det er medarbejderne, der kan og skal skabe og vedligeholde rammen for fællesskabet, og derfor er det afgørende, at de har ansvaret for at vurdere, hvem der kan drage nytte af tilbuddet, og hvem der ikke kan. Fortsætter stedet som et åbent tilbud uden visitation, kan det betyde, at den socialfaglige indsats' rammer og indhold må ændres. Etableres der en i stedet en mere formel *egen visitation* på stedet, vil man kunne fastholde tilbuddets nuværende rammer og indhold, og fortsat arbejde ud fra målet om, at styrke og udvikle brugernes individuelle og sociale kompetencer.
- **Modtagelse af nye brugere:** De mindst ressourcestærke nye brugere kan have brug for hjælp til at komme i gang med aktiviteter, når de møder ind de første par gange. Man kan eventuelt udvikle dette som en brugeropgave (i lighed med brugeråbent), og overveje ansættelse af peer medarbejder til dette.
- **Samarbejde og formidling på tværs af MSB:** Det anbefales, at man i højere grad har fokus på formidling af metoder og effekter – *hvordan* vi gør – og *hvordan* det virker - ikke bare hvad og hvorfor vi gør, det vi gør. Et større fokus på formidling af denne viden - eksempelvis at en tilknytning til kontaktstedet Kragelund kan styrke og opbygge borgeren i en sådan grad, at denne kan starte i job eller uddannelse - vil skabe en tættere dialog og forståelse af, at man på tværs af social og beskæftigelsesområdet i højere grad end (måske) forventet, kan drage nytte af hinandens tilbud.

Metode og design

Undersøgelsen er foretaget med udgangspunkt i kvalitative metoder, mere specifikt antropologisk feltarbejde, herunder observation, deltager-observation, uformelle samtaler, semi-strukturerede interviews og fokusgruppeinterviews. Et dogme i antropologien er, at folk som regel siger ét og gør noget andet, og kombinationen af interview og observation er derfor en metodisk styrke. Kvalitativ forskning har fokus på dybde og mindre på udbredelse. Hvor eksempelvis sociologiske studier kan være optaget af *hvor ofte* noget sker, eller *hvor mange* der gør det, med andre ord hyppighed og antal - er den antropologiske tilgang kendetegnet ved, i højere grad at være optaget af *hvordan* noget sker, i den specifikke *sociale kontekst* hvor det finder sted. Antropologien har opmærksomhed på oplevelse og praksis og inddragelse af informanternes egne refleksioner, og forsøger at vække undren og refleksion over forhold, vi ellers tager for givet.

Data er indsamlet i løbet af ca. 5 mdrs. feltarbejde (februar-juni 2019) på kontaktstedet, bestående af observation, deltager-observation, uformelle samtaler og semi-strukturerede interviews, 15 t/ugen fordelt på to dage, hovedsagelig tirsdage og torsdage.

Der er foretaget semistrukturerede interviews med 11 brugere, 2 medarbejdere og 1 fokusgruppelinterview med hele medarbejdergruppen. Gruppen af brugerinformanter er udvalgt, dels ved at de selv har kontaktet mig, og tilbudt et interview, og dels via uformelle samtaler og deltagerobservation, hvor jeg har observeret og derefter udvalgt personer til interviews. Der er lagt vægt på stor variation indenfor gruppen af interviewede brugere, ud fra flere faktorer, bl.a. alder, køn, sygdomsgrad, ressourcer, forsørgelse etc.

Alle interviews er foretaget ud fra en spørgeguide (bilag 1 og 2) til henholdsvis brugere og medarbejdere, udarbejdet i forlængelse af følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvad består fællesskabet af?
- Hvilke målgrupper benytter stedet?
- Hvad sker der når vi gør noget sammen? Hvilke processer igangsættes i forbindelse med fællesaktiviteter?
- Hvordan arbejder man som medarbejder med "fællesskabet"/gruppedynamikker?
- Hvordan omsættes socialfaglige metoder og tilgange til arbejdet med fællesskabet/gruppen?
- Hvad og hvordan kan den enkelte lære af fællesskabet – og hvordan kan fællesskabet lære af den enkelte?
- Hvilken betydning og effekt har gruppeprocesser i forhold til det: individuelle/personlige, sociale, læringsmæssige og organisatoriske.
- Kan kultur, kunst og kreativitet have en rehabiliterende effekt i forhold til psykisk sygdom? Og kan man derfor tale om en sammenhæng mellem deltagelse i kreative aktiviteter og recoveryprocesser?

Målgruppen

Ifølge tilbudsbeskrivelsen defineres Kultur- & kontaktsted Kragelunds målgruppe som: Voksne med psykiske vanskeligheder og/eller sociale problemstillinger i Aarhus Kommune – og tilbuddet hører under SEL § 104: *Kommunalbestyrelsen skal tilbyde aktivitets- og samværstilbud til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkårene.*

Kultur- & kontaktsted Kragelund er et åbent og ikke visiteret tilbud, hvilket betyder, at alle som udgangspunkt er velkomne til at kontakte stedet. Antallet af brugere registreres dagligt, og indtil for nylig krydsede brugerne sig af på en liste ved indgangen, når de kom om morgenen. Der er dog netop opsat en smartskærm, så man nu via sygesikringskortet, kan registrere sin ankomst. Det er også muligt at registrere sig på skærmen uden brug af sygesikringskortet, da ikke alle brugere har lyst til at oplyse deres cpr nr. nummer. Registreringen af brugerne, er alene til dokumentationsformål.

Er en borger interesseret, kan der aftales tid til en rundvisning efterfulgt af en samtale med en medarbejder. Under samtalen orienteres borgeren om stedets tilbud, blandt andet via gennemgang af det aktuelle aktivitetsskema (bilag 3). Herefter vurderer både borger og medarbejder, om Kragelund er det rette sted for vedkommende. Aktivitetsskemaet kan siges at være den grundlæggende, og eneste, struktur på kontaktstedet Kragelund – og det er derfor vigtigt, særligt i opstarten, at man har lyst til og mod på at deltage i en eller flere aktiviteter.

Men hvem er egentlig brugerne af Kragelund? Hvilke målgrupper benytter stedet? Det er netop et af denne undersøgelses mange baggrundsspørgsmål. Kan alle psykisk sårbare drage nytte af stedet, eller er det forbeholdt en særlig gruppe – de mest ressourcestærke, de musikalske, de kreative? Er der plads til alle? Skal der være plads til alle? Har alle gavn af det indhold og de rammer, stedet kan tilbyde?

Hvem bruger Kragelund?

Overordnet viser undersøgelsen, at der på kontaktstedet Kragelund er plads til mange forskellige typer af brugere, i alle aldre (20-70 år), og med meget forskellige behov og baggrunde. Den udvalgte gruppe af brugerinformanter viser i sig selv en høj grad af variation mht. alder, køn, uddannelsesgrad, interesser, udsathed, sygdoms- og ressourcegrad, og forsørgelsesgrundlag (selvforsørgelse, kontanthjælp, førtidspension, pension m.m.). Selvom stedet tiltrækker en del personer med interesse og evner indenfor de kreative fag, musik, teater og billedkunst – er det langt fra alle der benytter sig af disse tilbud. Nogle kommer mest for det sociale samvær omkring måltider, nogle for at hjælpe med praktiske gøremål, og andre ganske enkelt for at kommunikere med andre mennesker – eventuelt efter mange års isolation og ensomhed.

Ganske få af de adspurgte brugere mener, at Kragelund kun er for de mest ressourcestærke psykiatribrugere, eller at man kun kommer der, når man har det godt. Størstedelen af de brugerinformanter, der i interviews og/eller uformelle samtaler, har svaret på spørgsmålet: "Hvem er det der kommer her på Kragelund?" – giver udtryk for, at det er en meget blandet gruppe der bruger

stedet – en gruppe der dog har det til fælles, at de er psykisk sårbare og i større eller mindre grad er marginaliserede i forhold til civilsamfundet. Nogle kommer med meget få ressourcer, og andre har flere ressourcer, men de fleste mener, at der er plads til begge grupper. Som en af brugerne udtrykker det i et interview:

"... når man kommer, så kan man jo godt tænke, at det er bare en masse folk der har det sjovt, det er bare sådan noget hygge... SFO for voksne som nogen siger. For nogen er det måske en SFO for voksne – men det er så også det, der gør, at de ikke bliver indlagt. Det er det, der gør, at de har en hverdag, der giver mening. Og så er der dem, den anden gruppe, hvor man faktisk kan bruge det til at komme videre, der hvor man gerne vil hen. På den måde synes jeg faktisk, det er meget imponerende, at det kan begge dele – at det kan rumme begge grupper. For man kunne jo tænke, at hvis der var mange mennesker, der havde det rigtig skidt, så kunne der være mange, der måske havde det lidt bedre, som måske ikke havde lyst til at komme her – men det er netop ikke sådan jeg har oplevet det. Jeg har oplevet, at der er plads til begge grupper og måder at have det på.

I: Ja, er der plads til dem der har det rigtig skidt...?

Ja det havde jeg jo i mange år – men så oplevede jeg for første gang at nyde noget, og at have det sjovt – og det var så det der gjorde, at det byggede videre..."

Netop det, at man som psykisk sårbar – og som menneske generelt – ikke er i en statisk tilstand, men hele tiden udvikler og ændrer sig – er noget flere brugere nævner:

"I: Så det er også mange forskellige slags mennesker der kommer her?

Ja helt sikkert. Og de kan også være forskellige nærmest fra gang til gang. Altså hvis de har en perfekt dag den ene gang – og en dårlig dag den anden gang – så er det jo nærmest to forskellige mennesker man møder. Og ja det er der jo plads til..."

Afgrænsning af målgruppen?

På trods af, at der blandt brugerne synes at være en oplevelse af, at der er plads til alle på Kragelund, oplever medarbejderne dog, at der er brug for i højere grad at definere og rammesætte hvilke målgrupper stedet kan og skal rumme. Udfordringerne opstår der, hvor en bruger enten via sin adfærd konstant udfordrer eller overskrider de eksisterende rammer på den ene eller anden måde, eller hvor brugeren er syg eller skadet på en sådan måde, at han/hun ikke er i stand til at begå sig i et fællesskab, med så relativt lidt struktur, som man har valgt at have på Kragelund.

Stedet oplever pt. en stigende tilstrømning af brugere, der tilhører målgruppen indenfor Voksenhandicap-området, og som eksempelvis grundet varige hjerneskader, har nogle helt andre behov for struktur, faste rammer og tættere medarbejderkontakt, end den socialpsykiatriske brugergruppe har. Der har altid været plads til denne type brugere på Kragelund, men der har været få af dem, og derfor har fællesskabet og ikke mindst medarbejderne haft overskud til at rumme dem.

Det synes i højere grad at være medarbejderne end brugerne, der oplever og opdager udfordringen i forhold til det stigende antal af brugere fra voksenhandicap området. Årsagen er muligvis, at denne type brugere ofte mest henvender sig til medarbejderne, fordi de kan være utrygge i forholdet til de andre brugere. Der er i forbindelse med undersøgelsen ikke observeret konfrontationer mellem de to grupper af brugere, eller irritation eller anden form for reaktion fra de socialpsykiatriske brugeres side i forhold til denne anden type brugere – ligesom der ikke har været udtalelser omkring emnet i interviews og/eller uformelle samtaler med brugere. Derimod synes der at være en stor tolerance og rummelighed til stede fra de socialpsykiatriske brugeres side. Det er dog heller ikke dem, men medarbejdere og ledelse, der har det overordnede ansvar for fællesskabets rammer. Medarbejderne fortæller, at nogle brugere giver udtryk for, at nogle af de "nye" brugere fylder meget, og ikke helt forstår at indgå i fællesskabet. Dette kan i nogle tilfælde betyde, at ellers faste brugere holder op med at komme til visse aktiviteter. Det kan således have konsekvenser for det fællesskab, der igennem tiden er opbygget på Kragelund, hvis stedet i stadig større grad, skal kunne rumme et større antal brugere fra voksenhandicap området.

Fællesskabet – hvad består det af?

I alle interviews blev informanterne (både medarbejdere og brugere) som det første bedt om at definere begrebet "fællesskab". Hermed nogle af svarene:

"Jamen det er jo hvor man fungerer socialt, og hvor man slapper af, og kan sige nogle ting uden at folk tager det for nær." (bruger)

"...et fællesskab er også, at vi alle sammen er med til at gøre det godt at komme her – vi har alle et ansvar for, at vi kan være her sammen, god stemning og sådan noget." (bruger)

"At man er sammen omkring at lave noget – og enhver yder det til fællesskabet som man magter. Samtidig kan det være noget med at rumme forskelligheder." (medarbejder)

"... jeg tænker kultur, et tilhørssted – man hører til i en større sammenhæng, end bare at være med sig selv. Og det har at gøre med at forstærke den der bevægelse fra jeg til vi." (medarbejder)

"Fællesskab det er at sige, at man har noget sammen – man forpligter sig. Et fællesskab kan jo også være en spændetrøje – det kan være negativt, som en familie, et ægteskab, skal man gå eller skal man blive? I alle fællesskaber må man tage minusser og plusser – forhåbentlig er der flere plusser end minusser – så begynder det at balancere." (bruger)

Alle blev ligeledes bedt om kort at definere "fællesskabet på Kragelund":

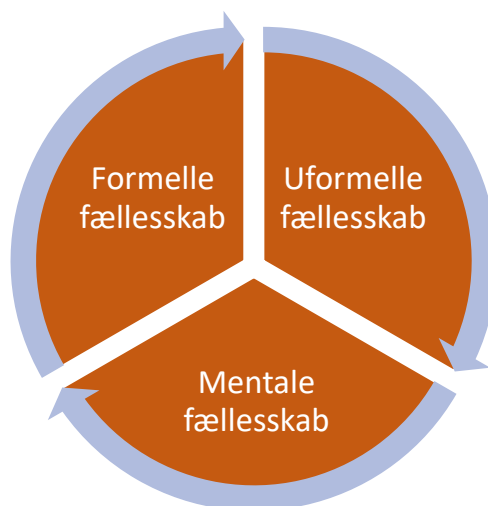
"... fællesskabet herude betyder... jeg ved ikke hvad det er med stedet, men der er et eller andet... måske sidder det i gulvet, i væggene eller i loftet... men altså det er så fuldt af varme og kærlighed – og vi bliver jo så meget inkluderet af de mennesker der arbejder her, og det er derfor vi alle sammen passer på det, og på hinanden – og der er sådan en form for kollektiv følelse." (bruger)

"Altså man kommer og er med i et fællesskab – og nogle gange er der nogen der ikke magter noget, men så er der nogen andre der gør det i stedet. Samtidig kan det også være noget med at rumme forskelligheder og være sammen om det fælles tredje. Og her kan det fælles tredje være hele Kragelund – det kan også være krea rummet – det kan også være gå-turen, eller at spille i et band. Så der er et stort fællesskab, men der er også mange små fællesskaber." (medarbejder)

"Jamen det er jo... at det er okay at have en dårlig dag, og det er okay bare at være... altså... Der er lidt mere plads, end der er ude i den virkelige verden, eller hvad man skal kalde det. Ja – der er bare plads – og så er der mange forskellige grupper, og dele, man kan være fælles om – der er lidt til alle..." (bruger)

Flere brugere bruger udtrykket "den virkelige verden", når de beskriver samfundet generelt, og dermed det der er udenfor Kragelund. Den virkelige verden er der, hvor alt det ubehagelige, svære og utrygge er sket og sker. På Kragelund har brugerne derimod oplevet positive og gode ting, og beskriver det derfor som et helt anderledes behageligt og trygt fællesskab.

Men som også fremgår af udsagnene, har fællesskabet, og følelsen af fællesskabet flere dimensioner. Man kan tale om et *formelt* fællesskab, der består af planlagte aktiviteter og tilbud, et *uformelt* fællesskab, der består af ikke planlagte aktiviteter, og et *mentalt* fællesskab, der består af "følelsen" af at høre til og være en del af et fællesskab. Som vist på figuren, er disse tre uløseligt forbundne:

Det formelle fællesskab

På Kultur- & kontaktsted Kragelund tilbydes en bred vifte af konkrete aktiviteter og tilbud, der danner rammen om det formelle fællesskab: kreativt værksted, musik (undervisning, bands/samspil), teater, motion, Nada, gåture, havearbejde/udendørs praktisk arbejde, kolonihave, ophold i naturen, sommerhøjskole, læsegruppe, fællesspisning, fællessang, fællesmøder, fester m.m.

Det er medarbejderne, der skaber rammen for det formelle fællesskab, der i praksis består af flere forskellige små formelle fællesskaber. De udarbejder et aktivitetsskema (bilag 3), der giver brugerne et overblik over Kragelunds aktuelle tilbud og aktiviteter. Som nævnt, introduceres eventuelt kommende brugere til skemaet under den første rundvisning. Man kan sige at aktivitetsskemaet udgør den grundlæggende og eneste egentlige struktur på Kragelund, men når man ser skemaet første gang, kan det virke overvældende – for der er virkelig mange aktiviteter i gang alle ugens dage. Derfor anbefales nye brugere at udvælge en eller flere aktiviteter med det samme, så man har et sted at starte. Udover mange aktiviteter, kan det også være svært at overskue de fysiske rammer, idet kontaktstedet Kragelund er et gammelt hotel, med mange rum og etager. Så har man ikke tilmeldt sig en konkret aktivitet, kan man i starten føle sig usikker og utryg, når alle andre forsvinder ud i de forskellige rum. Dette kan især være svært for de meget ressourcetsvage nye brugere. Man får ikke en *kontaktperson* på Kragelund, der hjælper og guider én ind i fællesskabet, man får et *kontaktsted* – og et *kontaktfællesskab* – der overordnet består af diverse aktiviteter. Det er derfor via deltagelse i konkrete aktiviteter, at man guides og finder sin vej ind i det uformelle og mentale fællesskab.

Man kan deltage i det formelle fællesskab, på mange forskellige niveauer og måder. Flere brugere har en baggrund med mange års isolation, indlæggelser og nederlag bag sig. Nogle er så sårbare,

og eventuelt plagede af social angst, at de i starten kun har overskud til at deltage i gruppeaktiviteter i et meget begrænset omfang. De formår blot at være tilstede, men uden at kommunikere ret meget med de andre. Som en bruger fortæller:

"I starten der sagde jeg ikke noget – da jeg begyndte her, da sagde jeg ikke noget i et år. Der sad jeg bare inde i Krea og lavede mit og sagde ikke noget. Havde ikke nogen mening, havde ikke noget. Jeg var bare blanket af..."

I: Og så pludselig begyndte du at snakke med folk?

Ja - jeg har udviklet mig rigtig meget - nogle gange sidder jeg i weekenden og tænker – hvad fanden – er jeg kommet så langt med mig selv?! Altså det kan sætte mig i bevidsthed om, at jeg kan komme ud på arbejdsmarkedet – og være tryk ved det. Fordi jeg netop selv opbygger min selvtilid..."

Flere brugere fortæller, at de har oplevet en sådan personlig udvikling, via deltagelse i de konkrete aktiviteter. At være sammen med andre omkring en aktivitet, er således for mange vejen ind i fællesskabet og ud af isolationen.

Det uformelle Fællesskab

"Meget af fællesskabet består af musik, men også maden og... small talken tror jeg – og kaffen..." (bruger)

Deltagelse i konkrete aktiviteter er således ofte indgangen til fællesskabet, men imellem de planlagte aktiviteter og parallelt med dem, eksisterer det uformelle fællesskab. Når mennesker er sammen, opstår der

relationer, netværk, stemninger og følelser – faktorer, der sammen skaber og danner rammen om det uformelle fællesskab. Denne del af fællesskabet består af alle de uformelle og ikke-planlagte aktiviteter, og foregår overalt i huset – ofte i køkkenet og cafeen, på udendørsarealerne – og kan være i forbindelse med avislæsning, small-talk, fællesspisning, hjælp med opvasken osv.

"... jeg tager også opvasken ind imellem – og så snakker jeg med folk" (bruger)

"Fællesskab betyder kollektiv, på mange måder. Det er det der med at lave mad og hygge sig med det... Fællesskab det er de der gode stunder..." (bruger)

I det uformelle fællesskab dannes der løbende små sub-fællesskaber. For flere af brugerne, unge som gamle, er kontaktstedet Kragelund det første rigtige fællesskab de er en del af, og netop følelsen af, at blive en del af et fællesskab, at få relationer og venner, er for mange afgørende for deres personlige recovery proces:

"... i de mange år hvor jeg ikke har været en del af fællesskabet, så mister man lidt sin egen identitet – også når man ikke har nogen til at spejle sig i – og den der korrespondance med folk – så kommer man i tvivl om hvem man er og hvor god man er til ting – man er ikke en del af noget – og der kommer en værdiløshed – formål og sådan ikk'? Når man kommer ud i et fællesskab som det her, så bliver man mødt af noget man kender – som er ligesom et spejl på en eller anden måde i andre mennesker. De har også en baggrund – de har alle noget i bagagen og så kommer de her – og så sætter vi os udover det vi har – lukker døren derhjemme, ikk'? Og holder fri og hjælper hinanden. Det er meget vigtigt..." (bruger 37 år)

I skabelsen og vedligeholdelsen af det uformelle fællesskab er stemningen og atmosfæren af stor betydning. Som en medarbejder forklarer, er det vigtigt for fællesskabet hvilken stemning der skabes i et rum, hvilket ofte afhænger af de personer der er der – det kan gøre en stor forskel. Det er derfor også i det uformelle fællesskab – det uformelle rum - at medarbejderne udfører en del af det metodiske arbejde i praksis.

På Kragelund er der *brugeråbent* hver søndag, hvilket betyder at udvalgte brugere har ansvar for at åbne og lukke, og sørge for at alt forløber vel. Dette er en planlagt aktivitet, men samtidig i høj grad båret og således en del af det uformelle fællesskab. Man kan sige, at brugeråbent netop kun fungerer i kraft af et stærkt og trygt uformelt fællesskab, hvor relationerne, tilliden og trygheden brugerne imellem har afgørende betydning. Det er også her brugerne øver og afprøver sociale kompetencer, og det fungerer således som en form for læringsplatform og meget mere. Da der netop kun er brugere til brugeråbent, har det ikke været muligt at observere dette rum – idet tilstedeværelsen af en observant uden tvivl ville forandre rummet. Brugeråbent kan ses som et resultat af kontaktstedet Kragelunds metodiske socialfaglige indsats hvor hovedfokus er empowerment.

Det mentale fællesskab

Deltagelse i formelle og uformelle aktiviteter, skaber over tid en tilknytning, en følelse af at høre til og en tryghed til stedet og fællesskabet Kragelund.

... ”vi har alle sammen en følelse af på en eller anden måde at være i samme båd. Vi kan være på forskellige etager – vi kan være i forskellige ender af den båd – men vi er i den samme båd – og vi har alle sammen prøvet at være nede og vende – og nogle af os herude er stadig nede og vende – så på den måde er der allerede en fælles forståelse. Og så også fordi at stedet her – og medarbejderne – dyrker det fællesskab.” (bruger)

Det mentale fællesskab er for nogle brugere en helt konkret følelse og kan have en healende effekt, der hænger sammen med det fysisk at befinde sig på matriklen:

”... hvis jeg får det dårligt hernede så er jeg ikke flov. Og hvis jeg får angst og jeg er på Kragelund – så bliver det ikke forstærket. Hvis jeg for eksempel var i Brugsen, så ville jeg blive hentet af en ambulance. Hvor, på Kragelund der har jeg ro – for der ved jeg at de kan tage imod mig. Og det er trygt, og de ved hvad det handler om – og det er både de andre brugere og personalet. Den anden dag fik jeg angst, og jeg skulle have været til fysioterapeut. Og jeg kørte direkte ned på Kragelund – og så snart jeg parkerede bilen, så ku’ jeg bare mærke – så nu er den der... trygheden... og jeg slappede af... og så fik jeg fat på en af medarbejderne...” (bruger)

Med de fælles aktiviteter som omdrejningspunkt, skabes der således en fælles identitet, og for nogle en næsten familiær tilknytning til stedet Kragelund. Det at få opbygget en tryk base, giver nogle brugere et mentalt overskud, så de er i stand til at arbejde med sig selv, og eventuelt starte arbejde eller uddannelse, eller fastholde et praktikforløb, som en bruger her fortæller:

”Altså det er vigtigt at have et eller andet hvor man er tryk – altså et fællesskab hvor man er tryk. Så kan man også flytte sig andre steder – når man ved det er okay her. Jeg er lige kommet i praktik for eksempel, og jeg skal kun møde mandag, onsdag og fredag – så kommer jeg her jo den første 1½ time og drikker kaffe og snakker med nogen, inden jeg så tager ud til praktikstedet, som er nyt og ikke så tryk – og så er man kommet afsted – og al det der tankemylder og sådan noget, altså de ting der normalt får mig til ikke at møde op, de er ligesom væk. Fordi så er man kommet ud – og har pjattet lidt med nogen, og så er det ligesom okay.”

Hvad sker der når vi gør noget sammen?

At være en del af et fællesskab, at gøre noget sammen med andre, har stor betydning for os mennesker. Det giver større livskvalitet, mentalt overskud og kan have en rehabiliterende effekt. Men hvad er det der sker, når vi gør noget sammen?

Når man er sammen med andre om en aktivitet sker der først og fremmest det, at fokus flyttes fra en selv, og over på den handling man foretager sig – *et fælles tredje*² – man "glemmer" sig selv, og der opstår på samme tid en subjektiv/individuel og en fælles følelse og oplevelse.

En af medarbejderne på kontaktstedet Kragelund formulerer betydningen af det fælles tredje på denne måde:

"... det fælles tredje er så vigtigt – for man kan flytte sig selv hen – altså glemme sig selv, og glemme sit ego, og blive en del af det her fællesskab, der er optaget af det fælles tredje. Og når man så går ud ad døren, så kan det godt være at egoet klasker lige i hovedet på en igen, ikke? Men man har i hvert fald prøvet at være væk fra det i en stund – fordi de mennesker vi har herude, de bruger jo simpelthen så meget tid på at tænke på sig selv – negativt."

I det følgende vil jeg gå i dybden med nogle af aktiviteterne på kontaktstedet Kragelund, for at se på *hvad* der sker – og *hvordan* det sker – når man gør noget sammen i en specifik social kontekst. Der foregår som også tidligere nævnt mange andre aktiviteter, og de følgende beskrivelser er derfor udvalgte eksempler.

Krea-rummet

I Krea-rummet kan man male, tegne, sy og lave forskelligt håndarbejde (oftest foregår håndarbejdet dog i kælderen, hvor der 1-2 gange om ugen er strikke/hækle klub). I rummet er der en blanding af aktivitet og ro. Da det er et gennemgangsrum, er der aldrig helt stille og roligt – men der er næsten altid en meget rolig stemning i rummet. Ved et stort bord i midten sidder der ofte 3-4 brugere fra morgenstunden, og i løbet af dagen kommer der flere til. De fleste kommer hver dag, og har gang i forskellige malerier eller andre projekter. Alle har fokus på deres egen kreative proces, men samtidig snakkes der om løst og fast – og om det man laver.

"Når jeg sidder i Krea, så slapper jeg af, og jeg bliver glad. Der sker bare – altså jeg ved ikke hvad der sker... noget positivt... man får det godt. Altså man har ikke alle de der negative tanker, vel? Altså du skal ikke dyrke din sygdom. Hvis vi for eksempel alle sammen talte om sygdom, så ville

² Hastrup, K.: Ind i verden, 2003; Husen M.: Det fælles tredje 1996

der blive en negativ stemning – for så skulle du forholde dig til hvad hun fejler... og jeg har de symptomer... Men i og med vi ikke taler om det, når vi sidder dernede, så bliver det positivt. Det kan jeg godt lide.

I: Sidder I så og taler om det I laver – maleriet eller...?

Ja ja – og man får kritik – positiv – og vi inspirerer hinanden. Det er lidt sjovt – altså "ej det ku' jeg også godt tænke mig" og så gør man det... der er muligheder. Der kan jeg lave de ting, jeg gerne vil lave. Jeg kan ikke forklare det – men det er jo det kreative – og fællesskabet. Jeg sidder ikke alene med nogen ting. Jeg kan godt lide, at der er nogen der. Det kan godt være en eller en fem seks stykker – men bare der er en – man hører musik og sludrer – og giver respons på de forskellige ting – og får ideer..." (bruger)

I Krea er der således mulighed for at være alene sammen med andre. Alle har fokus på deres egen kreative proces, uden indblanding fra andre – men samtidig udveksles der eventuelt tanker og ideer, som man kan deltage i hvis man vil - man lytter til hinanden, og samtidig udvikles og styrkes modet og lysten til at indgå i det sociale fællesskab. Som en bruger formulerer det: *"Jeg udfolder mig via de andre når jeg sidder i Krea, fordi når man så snakker med de andre, så bliver man jo åben igen. Jeg er blevet lidt mere social, og så spørger man ind til de andre, og så får man faktisk inspiration."*

Der er en så god og hyggelig stemning i Krea, at rummet også tiltrækker brugere, der ikke selv har lyst eller overskud til at deltage i aktiviteter. De sidder i et par lænestole i det ene hjørne, og observerer de aktive brugere af rummet. En af de faste brugere af "café hjørnet"(som nogen kalder det) siger, at han får meget ud af at sidde der, og se de andre lave noget. Han føler, at han på denne måde er en del af fællesskabet i Krea – og det er et trygt og roligt sted for ham, i modsætning til cafeen, hvor der enten er for kaotisk eller for stille, og hvor han kun har lyst til at sidde, når der er fællesspisning.

Musik

Er man interesseret i musik og musikalsk udfoldelse, er der flere muligheder på Kragelund. Der er forskellige sammenspielsbands både for begyndere og øvede, og indenfor diverse genrer, soul, jazz, rock etc. Derudover har en af Kragelunds musikmedarbejdere (der er uddannet musikterapeut) et hold han kalder "klimpre klinikken", hvor der undervises i eksempelvis musikteori. Et andet musiktilbud er "studietid", hvor man har mulighed for at booke studiet, øve alene på et instrument, eller komponere og/eller indspille musik, med hjælp fra musikmedarbejderen. Derudover inviteres der hver tirsdag aften til fællessang efter fællesspisningen, hvor alle der har lyst kan være med.

Den nu afdøde musiker Peter Bastian sagde: *"I den daglige virkelighed forestiller vi os at tingene eksisterer hver for sig; musik er den direkte oplevelse af, at tingene kun eksisterer i kraft af hinanden."* (Bastian 1987). De indsamlede data fra nærværende undersøgelse tyder på, at han havde ret. Ifølge flere af de interviewede brugere på Kragelund, sker der noget helt særligt, når man spiller musik sammen.

"Jamen der opstår jo... det er jo motor der går i gang ikke – som påvirker både lydmæssigt og sinds­mæssigt og åndsmæssigt ikke? Der sker noget socialt, man bliver ligesom hægtet sammen til en enhed – det hele går op i en højere enhed – og så bliver man sådan et element bestående af flere forskellige dele – men alligevel sådan en helhed kan man sige." (bruger)

"... det er mit indtryk, at vi alle sammen glemmer det udenfor – og så mødes man i det moment der – er sammen om det nummer der ikke? Så glemmer man de bekymringer man går med, vil jeg sige. Det tror jeg er en generel ting for de andre også... at man ligesom lægger dem væk – og så spiller man sammen. Man er sammen om noget – alle har den samme agenda – det skal lyde godt, og så det skal være sjovt. Vi er jo mange forskellige mennesker herude, og det er jo måske ikke alle, man kan med – men man kan alligevel spille musik med dem, for det er et andet sprog ikke? Så på den måde bringer det også folk sammen, som måske ikke kan sammen med eller snakker så meget med – men man kan godt stå og spille i tre timer, ikke? Det kan musik også." (bruger)

Musik er et andet sprog, som denne bruger formulerer det, og musikalsk kommunikation – altså

det at spille eller synge sammen – er derfor et utroligt stærkt middel til at skabe samhørighed og fællesskab.

Som en anden bruger siger: *"Hvor man normalt har været helt alene, skal man nu være fælles om noget – og man kan pludselig samarbejde og kommunikere med andre, for man er **nødt** til at samarbejde og lytte når man spiller musik."*

Udover at styrke følelsen af samhørighed og socialitet er der også plads til individet, når man spiller musik sammen, for man kan *"stå og skrive i munden på hinanden, uden at man overdøver, for det bliver et hele – og man*

laver en fælles ting”, som en af musikmedarbejderne formulerer det. Definitionen på *det fælles tredje* – at man på samme tid oplever en individuel og fælles følelse, og rykker sit fokus fra *jeg* til *vi* – er således meget stærkt og konkret, ved musikalsk samspil.

Kolonihaven/udendørs praktiske aktiviteter

Hver torsdag morgen tager to medarbejdere sammen med en gruppe på ca. 4-5 faste brugere afsted til kolonihaven Søvang i Viby, hvor Kultur- & kontaktsted Kragelund har et hus. Ofte støder flere brugere til i løbet af formiddagen. I kolonihavegruppen, der består af både medarbejderne og brugerne, eksisterer en stærk følelse af fællesskab i og omkring ”det fælles projekt” kolonihaven. Som en bruger formulerer det: *”Jamen det giver sådan en tilfredshed – for vi er jo ikke en ø, kan man sige... man føler næsten det er et kollektiv. Man er gode venner og kan arbejde sammen om det ene eller andet. Sidste år i kolonihaven der malede vi det hele indvendigt – og det var jo også med personalet.”*

Der er stor forskel på, hvordan og i hvilket omfang brugerne deltager i de konkrete aktiviteter – det afhænger af deres ressourcer og overskud. Nogle brugere har deres eget højbed, som de er ansvarlige for at passe. Andre hjælper med reparationer og andet vedligehold – og andre sørger for kaffe, mad osv. Det afgørende for alle er, at de føler ejerskab i forhold til, at kolonihaven fungerer og vedligeholdes. Kolonihaven er et fristed for brugerne – en mulighed for at være sammen om praktiske aktiviteter, og at opleve nærhed og fællesskab. De fleste faste brugere af kolonihaven deltager ikke i aktiviteter som musik, teater og/eller det kreative værksted på Kragelund - hvis de gør, er det i begrænset omfang, idet de er en brugergruppe med lidt færre ressourcer, end andre grupper på Kragelund. Aldersgennemsnittet i kolonihavefællesskabet er noget højere end i de andre aktivitetsfællesskaber på Kragelund, og det er en gruppe, der i høj grad har brug for socialt samvær, med fokus på praktiske, hyggelige og ”hjemlige” aktiviteter. Kolonihaven er for dem *det fælles tredje*, og ved at deltage i arbejdet og aktiviteterne oplever og mærker de således både sig selv og de andre, hvilket styrker og øger deres selvværd og livskvalitet.

På selve matriklen kontaktstedet Kragelund, foregår ligeledes mange **udendørsaktiviteter**, herunder **praktisk arbejde**. Kragelund består af flere bygninger, og er omkranset af et grønt område, med græsplæne, mange træer, en gårdsplads m.m. Brugere hjælper bl.a. til med vedligehold, reparationer etc. – de gør det alene eller sammen med medarbejderne, og får derfor et medansvar for huset for fællesskabets skyld, hvilket giver både en personlig og en social tilfredsstillelse.

"... jeg går og laver mange ting her – for eksempel udearbejde – fejer og... en slags pedel der hjælper til. For mig er det ligesom at komme på arbejde, eller nærmere som at være i en familie, at komme her til Kragelund. Det er fordi det er meget vigtigt for folk, der er svage og har været syge, at de lige pludselig kan få noget ansvar. Så kan de

mærke – yes her har jeg ansvar og jeg klarede det ansvar jeg fik. Og det betyder meget synes jeg. (bruger)

Fester

Man kan sige, at det store fællesskab kulminerer, når der holdes fester. Og der er mange fester på Kragelund! Det prioriteres at holde flere traditionsfester, såsom jule og påskefester/frokoster, jubilæer, sommerfester etc. Når der er fest, er det dog ikke kun selve festen, men i lige så høj grad forberedelserne der er vigtige. Nogle brugere deltager ikke i festerne, da de ikke har mentalt overskud til at være sammen med så mange mennesker – men de deltager alligevel i forberedelserne – for det er også deres fest. Det er en del af at være med i fællesskabet, at man deltager på en eller anden måde.

"I dag skal jeg lige yde noget til fællesskabet, for vi har jubilæum på torsdag – så skal jeg ikke lige få hakket noget ukrudt der..." (bruger)

Når man fester sammen på Kragelund, er det således igen alle elementerne, individerne og det hver især byder ind med, der sammen danner og skaber den både individuelle og fælles oplevelse af fællesskabet. Som en medarbejder her formulerer det:

"Hvis man nu tager vores fester, så er det i den grad at arbejde metodisk med vores fællesskab. Der er nogen, der spiller musik, ja – men der skal altså også mad på bordet – der skal også laves pynt – der skal laves tilmeldinger – der skal sendes sms ud – der skal være nogen der står i baren – der skal faktisk gøres rent inden der kommer nogen osv. ..og hvis der er banko, skal der også købes gaver..."

At skabe en fest sammen, er et fælles ansvar, og igen en manifestation af, at alle har en plads og et ansvar i fællesskabet.

Socialfaglige metoder og kompetencer

"... medarbejderne de ser dig, og de er der, og du bliver mødt – og du er ikke et journalnummer og slet ikke en sygdom – du er ikke et problem – du er et menneske – og vi laver mennesketing sammen: spiller musik og teater – det er det mest sunde. Der er ikke den der tydelige grøft imellem behandler og patient - der er ikke noget nedgørende i pædagogikken herude. I psykiatrien bliver du smidt ind i en offerrolle – det er meget svært at undgå. Herude der siger man: ingen kan alt – men alle kan noget. Hvad end det er, så virker det i hvert fald!" (bruger)

Spørger man medarbejderne, er grundstenen i og rammen omkring den socialfaglige tilgang og det socialpædagogiske arbejde på Kragelund "fællesskabet" – vores fællesskab – ikke brugernes, men vores, medarbejdere og brugeres. En medarbejder siger:

*"... det er fællesskabet der er hele omdrejningspunktet og det terapeutiske hovedelement herude overhovedet... jeg mener, det er styrken herude. Fordi lige så snart du kommer ind ad døren som bruger og borger, så skal du have en oplevelse af, at vi **er** det her fællesskab. At vi er den her levende organisme – som både kan virke lidt skræmmende – måske meget skræmmende når du starter – som noget du skal kunne træde ind i. Men du skal også have en oplevelse af, at det kræver noget af dig at træde ind i det. Det kræver først og fremmest, at du begynder at kigge væk fra dig selv, og ind i fællesskabet – at gå fra jeg til vi. Og vores fornemste opgave er simpelthen at vende det der jeg til vi".*

I det følgende vil jeg se nærmere på, hvilke metodiske overvejelser, der ligger bag den pædagogiske og socialfaglige tilgang på Kragelund, og hvordan metoderne omsættes til praksis i arbejdet med fællesskabet. Især fem metodiske tilgange fremstår som hovedgrundlag for indsatsen på kontaktstedet: Empowerment, Relationsarbejde, Eksternalisering, Nuzo (Nærmeste udviklingszone) og Samfunds-musikterapi.

At (gen)finde ressourcer

Empowerment og anerkendende tilgang er det grundlæggende udgangspunkt for den socialfaglige tilgang på Kragelund. Med fællesskabet som omdrejningspunkt, handler det om at støtte og motivere den enkelte til at finde eller genfinde sine ressourcer. Grundtanken er, at fællesskabet er vores – ikke dit eller mit, eller brugernes eller medarbejdernes – det er alles fællesskab – og derfor har alle et ansvar for, at fællesskabet er et godt sted, og at det fungerer.

Mange brugere kommer fra ensomhed og isolation, og således en tilværelse, hvor der hovedsagelig er fokus på deres diagnose, og alt det de ikke kan. På Kragelund tilbydes de et alternativ og dermed en helt anden hverdag, idet de her mødes med en forventning om og tro på, at de kan give noget til fællesskabet. Her handler det om, at medarbejderne helt konkret tør give brugerne ansvar, når de ser at en bruger, på trods af usikkerhed og manglende selvværd, faktisk har de ressourcer der skal til, for at udføre en opgave. Det kan være ansvar for praktiske opgaver, i køkkenet/cafeen eller udenfor, at være nøgleansvarlig i forbindelse med brugeråbent, hjælpe med at male kolonihaven, eller det kan være ansvar der følger med i at være en del af et band, at overvinde sig selv og optræde for andre mennesker - eller blot at være ansvarlig for listen over numre bandet skal optræde med. Når medarbejderne tør give ansvaret videre, oplever brugerne at blive anerkendt og respekteret som mennesker, og de finder eller genfinder ressourcer, de ikke vidste, de havde.

Det mest tydelige og gennemførte eksempel på, hvordan man på Kragelund har ført empowerment tanken ud i praksis, er indførelsen af *brugeråbent* på søndage og helligdage. De brugere der har lyst til og mod på at stå for brugeråbent, og dermed være nøgleansvarlige, melder sig selv til det. Herefter udvælger medarbejderne de brugere, der vurderes at kunne magte opgaven. Indtil videre har dette været en stor succes, dels som en udvikling og styrkelse af det uformelle fællesskab, men også som en metode til styrkelse af den enkelte brugers recovery proces. En medarbejder beskriver en af brugernes udvikling således:

"Inden han startede herude, der havde han siddet i sin lejlighed i 3 år – der var ingen der kunne få ham ud ad døren til noget som helst. Så kommer han herud, og han får lov at være en del af fællesskabet – vi giver ansvar – vi giver vores nøgler og siger værsgo – vi siger, hvis du kan det så gør det. I løbet af ½ år var han nøgleansvarlig – nu laver han altid et eller andet praktisk arbejde, når han er her. Han er meget omkring de andre brugere på hans facon. Så jeg tror også det er noget med, at vi tør give det ansvar".

Brugeråbent startede som et foregangsprojekt for ca. 10 år siden, men før den tid turde man slet ikke gøre sådan noget, fortæller en medarbejder: *"Da jeg startede herude, var vi usikre på, hvad vi skulle gøre, når vi var til møder ovenpå, og telefonen ringede nede i cafeen. For kunne vi lade brugerne tage den? Nu er det næsten altid brugere, der passer cafeen, og tager telefonen der, og vi holder brugeråbent hver eneste søndag og på helligdage. Så vi har i mange år udviklet det - at give det ansvar."*

Det er naturligvis altid medarbejderne der har og tager det overordnede ansvar for kontaktstedet, og det er også ind imellem nødvendigt at stramme op, når og hvis der er behov for det for at

beskytte brugerne. Man kan eksempelvis ikke låne salen til en fest, medmindre der er en medarbejder tilstede, idet erfaringen viser, at det er for stort et ansvar for de fleste brugere.

Troen på at alle har ressourcer, og at "man løfter i flok", er således udgangspunktet for den måde der arbejdes med fællesskabet på. Et andet eksempel på hvordan dette føres ud i praksis er *stormøderne*, hvor medarbejdere og brugere sammen drøfter forskellige emner. Alle kan indsende punkter til dagsordenen, og kan således komme med forslag til udvikling eller afvikling af forskellige aktiviteter – og få medindflydelse på det der foregår på stedet. Et eksempel på et emne kan være gennemgang og eventuelt tilretning af Kragelunds husorden (se bilag 4), hvis en eller flere brugere eksempelvis er usikre på betydningen af retningslinjer etc. Det kan også være informationer fra medarbejdere eller brugere omkring udflugter, sommerhøjskole eller lignende.

Relations-arbejde – tillid, tryghed og ærlighed

"Vi er mennesker – vi er bare mennesker – og vi laver mennesketing sammen", som en af brugerne siger. Udsagnet er på mange måder udtryk for et grundelement i den måde der arbejdes med relationer på, på Kragelund.

Relationen skabes i mødet med den anden, og det har stor betydning hvordan – altså med hvilket udgangspunkt man møder hinanden. Der vil altid være en ulige magtbalance mellem en medarbejder og en bruger, og derfor er relations-arbejdet noget der vægtes højt på Kragelund.

"Relationen lægger jo grundlaget for overhovedet at komme herud. Det er grundlaget for at kunne træde de skridt ind ad døren, og det er også derfor det er så vigtigt, at jeg kan hilse på alle med navn, så man føler sig velkommen. For det er grundlaget – og grundlaget for at snakke om det der er svært, er stadigvæk relationen. Så relations-arbejdet er noget af det vigtigste og hele grundessensen – og relations-arbejdet ligger også i fællesskabet." (medarbejder)

Der tages udgangspunkt i en anerkendende tilgang, som nævnt ovenfor, og derudover er grundtanken om, at medarbejdere og brugere tilsammen udgør fællesskabet, også et vigtigt element i relations-arbejdet. På Kragelund er medarbejdere og brugere sammen hele tiden, idet medarbejderne ikke "går til pause" i et personalerum eller et kontor. De har et personalekontor, men udfører det meste af deres administrative arbejde på et fælleskontor, hvor også brugere har adgang. Som medarbejder indgår man i fællesskabet både som den person man er, og med den faglighed man har, som en medarbejder udtrykker det. En anden medarbejder forklarer det således:

”Jeg tror også det betyder noget, at vi er sammen hele tiden. For vi er jo ikke sådan nogen der ligesom undervisere går ind og tager en time, og så går vi ud igen. Altså vi er her jo hele tiden med vores menneskelige væsen, og med vores måde at fungere på. Så de ser jo hele mig – ikke bare hende der går ind her. På den måde er det jo anderledes, fordi vi er sammen i hele tiden her. Jeg tror også det betyder noget, for det er jo også en spejling af hvordan man er som menneske – vi er bare mennesker.”

Som udefrakommende kan det virke som om relationen mellem medarbejdere og brugere på Kragelund nogle gange bliver meget tæt, men grænsen mellem det personlige og det private er noget medarbejderne er meget opmærksomme på. Der er en tydelig professionel distance, som er nødvendig og vigtig, og som også skaber tryghed for brugerne. Eksempelvis er der ikke tvivl om, at det medarbejderne der skaber de sociale og faglige rammer. Brugere kan være med, og opfordres i høj grad til at være med-skabere og medansvarlige for indholdet, men fællesskabets rammer og grænser skabes og styres af medarbejderne.

Vi taler om det vi ser

Som tidligere nævnt får man ikke en kontaktperson på Kragelund, man får et kontaktfællesskab. Et par medarbejdere tager individuelle samtaler med de brugere, der har behov for det, men der er ikke meget tid eller mange ressourcer til det. I stedet sætter medarbejderne ofte gang i en mere generel snak om forskellige udfordringer eller problematikker. Det kan være på gå-turen, under fællesspisningen, i det kreative rum, i musikrummet eller til stormødet at der tages en fælles snak om eksempelvis svære situationer, konflikter eller uhensigtsmæssig adfærd, men ikke målrettet specifikke personer eller situationer. Man kan sige, at dette er en form for *eksternalisering* – altså en adskillelse af problemet/sygdommen fra personen – blot i en fælles kontekst, ikke med fokus på den enkelte men på alle.

På denne måde kan svære ting bringes i spil og bearbejdes i gruppen, hvilket styrker og udvikler både den enkelte og fællesskabet. Når man tør sige tingene højt, opstår der en fælles læring og forståelse af de svære ting, og brugerne kan også i højere grad på sigt lære at bruge hinanden til løsning af eventuelle konflikter. Lederen af Kragelund lægger stor vægt på, at man her bevidst arbejder med at italesætte eventuelle konflikter eller udfordringer brugerne imellem – og gør det, når det sker. Man skåner ikke brugerne for de svære og måske ubehagelige episoder, der kan opstå, når der for eksempel skal samarbejdes i cafeen eller køkkenet – og på denne måde lærer brugerne på sigt at begå sig i sociale sammenhænge, og at kunne være i og håndtere konflikter.

Nærmeste udviklingszone

Selvom der er fokus på at hjælpe og motivere brugerne til at udvikle og udfordre deres egne grænser, er der også opmærksomhed på at finde det individuelle niveau for den enkelte, så brugeren oplever flere succeser end fiaskoer. Det handler om, at man i forbindelse med de forskellige aktiviteter, tager udgangspunkt i der hvor den enkelte er. Det kan både være i Krea-rummet, i kolonihaven eller i musik-rummet, at der er opmærksomhed på brugernes *nærmeste udviklingszone*³ eller Nuzo som metoden også kaldes. Teorien er, at det man kan i dag med støtte, kan man i morgen uden støtte. Den zone der er imellem det man kan alene, og det man kan med hjælp er præcis den zone brugeren skal udfordres i. Dette er en anerkendende og udviklende metode der gavner både den enkelte og fællesskabet. Som en medarbejder forklarer: *"Man finder ud af, hvad den enkelte kan få ud af at være med i den her aktivitet, hvad indebærer det – og hvad skal man ligesom mestre for at være med her. Og hvordan kan jeg lave aktiviteten så den passer ind til den enkelte – det har jeg med hele tiden, og det er der fokus på. Når vi for eksempel er ude i haven, så er det jo vigtigt hele tiden at se, hvad er der af opgaver og hvad kunne passe til den enkelte – hvad kunne den enkelte nu lige få succes med, og hvad kan den enkelte få total fiasko med – og hvad gør at vi trods alt kan være i helheden. Måske skal vi sætte barren lidt lavere eller lidt højere – altså hele tiden den der tanke på, hvad er godt for den enkelte og hvad er godt for fællesskabet."*

Samfunds-musikterapi

Kultur- & kontaktsted Kragelund har haft en musikterapeut tilknyttet de sidste ca. 16 år. I starten var han tilknyttet teatret som musikmedarbejder, først teateret Billedspor, og senere Teater Timp. I perioder har han praktiseret traditionel individuel musikterapi/musik psykoterapi med enkelte brugere, men det er metoden *samfunds-musikterapi* han hovedsagelig praktiserer i arbejdet på Kragelund. Samfunds-musikterapi (oversat fra Community Music Therapy), handler om at man arbejder med musik i gruppesammenhæng, og i "virkelige/dagligdags-situationer", hvor der samtidig opstår spontane diskussioner eller konflikter – og dermed positive såvel som negative fællesoplevelser. Det kan være, når man spiller sammen i et band, eller det kan være det tidligere omtalte "klimpre klinik", hvor en gruppe får undervisning i musikteori, guitarspil eller lignende. Der sker det, at i forbindelse med selve aktiviteten (det tidligere beskrevne fælles tredje), opstår der situationer, som er identiske med gængse sociale situationer, og der kommer fokus på hvordan man opfatter sig selv og andre. Som en bruger siger: *"...Og det der med tur-givning – hvornår er*

³ Vygotsky (1934/1974)

det min tur hvornår er det din tur – bare sådan nogle basale ting som man lærer som barn, og som og som hele tiden kører, også når man er voksen – og det er alt det du lærer i samfundsmusik – lyt til de andre, lyt til dig selv – være i dit fælles tredje, dit tredje rum – og derigennem er der så mange metaforer – så mange billeder for hvordan man er sammen socialt, og som er afgørende for hvordan du har det som menneske. Og det der med at opbygge kompetencer og opbygge tro på dig selv, det er jo også en kæmpe stor del af det.”

Den impulsivitet og dynamik der opstår i situationen i gruppen, kan virke lidt kaotisk, men der er et meget klart mål med processen. Det handler om at motivere og skubbe deltagerne, der som udgangspunkt ikke tror på sig selv, til at turde prøve og lære at tro på, at de faktisk godt kan.

”Det er igen det der med, at man går fra sin egen historie om at – jeg kan ikke synge – jeg kan ikke lære musikteori – det er for svært – det der med guitar, det er for vanvittigt – mine fingre er for små – altså der er alle de der forklaringer – det er meget det som jeg italesætter og sætter spørgsmålstejn ved. Og jeg skubber dem hen til kanten og siger – jamen er du sikker på at du ikke kan synge? Kan du ikke prøve at synge den her? Prøv lige. Og så det med at opdage, at den historie som jeg fortæller mig selv – det passer sgu ikke!”

Via samfunds-musikterapien udfordres brugernes, ofte negative, narrativer om sig selv. Det at de sidder i en gruppe styrker dem. De er ikke alene i processen, de ser hinanden og de står på kanten sammen.

Effekt og betydning af det metodiske arbejde med fællesskabet

Udgangspunktet for denne undersøgelse har været at dokumentere hvordan der arbejdes socialfagligt med fællesskabet på kontaktstedet Kragelund. Effekten og betydningen af dette arbejde kan analyseres med udgangspunkt i fire perspektiver: et individuelt, et socialt, et læringsmæssigt og et organisatorisk perspektiv.

Individuelt

Med udgangspunkt i interviews og uformelle samtaler med både brugere og medarbejdere, kan det konkluderes, at mange af brugerne på Kragelund, har oplevet en positiv personlig udvikling, siden de startede med at komme der. For den enkelte bruger kompenserer fællesskabet for den ensomhed mange psykisk syge oplever, fordi de ofte har det svært med sociale situationer. Mange har oplevet nederlag, og har derfor et lavt selvværd, der har fået dem til at isolere sig. Ved at

deltage i aktiviteter sammen med andre, flyttes fokus fra en selv, og over på den handling man foretager sig sammen, det fælles tredje, og der opstår en individuel og en fælles følelse samtidig – man går fra et jeg til et vi, som forklaret i de tidligere afsnit. Effekten for den enkelte er således et styrket selvværd, at være i stand til at være sammen med andre mennesker, og oplevelsen af en generelt øget livskvalitet.

"Før havde jeg ikke rigtig en personlighed – forstået på den måde at jeg kunne ikke være noget sted, uden at tænke, jeg skal hjem, jeg skal væk – så bare det at være social – er altså en mega personlig udvikling for mig – og måske også endda at nyde at være sammen med andre mennesker – at det nyde det fællesskab. Og så også det der med at finde ud af at man faktisk kan nogle ting – det har virkelig betydet meget for min selvopfattelse." (bruger)

Nogle brugere fortæller, at de har oplevet både en psykisk og en somatisk effekt siden de startede med at komme på Kragelund. En aktiv bruger af Krea-rummet der både har psykiske og somatiske lidelser fortæller, at hendes medicinforbrug helt konkret er blevet mindre, siden hun startede. En anden har oplevet en tydelig kognitiv effekt og bedring, i forbindelse med at han begyndte at dyrke musikken mere og spille musik sammen med andre:

"Jeg oplever en kognitiv forbedring - sådan at jeg bedre kan huske navne, og hvor jeg har stillet min bil henne. Det er jo hukommelsen, der er blevet meget bedre... hukommelsen er blevet stærkere og intuitionen er blevet stærkere – man kommer mere sådan i kontakt med sin indre vulkan, kan man sige – når man spiller musik, og spiller intensivt, ik?"

Flere brugere fortæller, at kontaktstedet Kragelund har haft en både forebyggende og opbyggende effekt for dem personligt. En formulerer det her meget tydeligt og præcist: *"Når man kommer ind i en nedgangsperiode, og kan have det skidt, hvor det er normalt, hvis du ikke har nogen, så er det bare en nedadgående spiral og så ender du på psyk – men så oplevede at jeg kunne komme herud og få en støtte, som jeg ikke havde fået før – hvor jeg helt klart var endt på psyk – men det behøvede jeg ikke, for jeg havde noget, der holdt mig oppe herude...."*

Som beskrevet tidligere, er flere kommet videre i job og uddannelse, og er således blevet styrket af den metodiske tilgang man har på stedet, om at stille krav og "skubbe" til brugerne, så de tør udfordre deres egne grænser, men samtidig give plads, rum, trøst og ikke mindst tid, når det nogle gange bliver for svært og ikke går så godt.

"Ja hvad er det jeg har fået her? Det er jo den der uforpligtende plads til at komme videre... eller også at stå stille – men det kan også være godt i perioder, i stedet for at gå tilbage ikke? Altså der er sådan lidt rum – man kan både bliver sparket i gang når man har brug for det – og ja – blive trøstet når man har brug for det..."

Socialt

At indgå i sociale sammenhænge og relationer, kan være svært, når man er psykisk syg eller sårbar. Med oplevelsen af at føle sig som en del af et fællesskab, hvor ens handlinger og adfærd har betydning for andre og helheden, udvikles og styrkes evnen til at fungere i sociale sammenhænge – det udvikles social forståelse og empati.

En bruger fortæller, at han tidligere var meget selvskadende – men da han begyndte at komme på Kragelund, fandt han ud af, at det kunne også påvirke andre, hvis han gik rundt med sår – det havde en betydning for andre også. Så hvis han skulle arbejde med at holde op med at være selvskadende, var det ikke kun for hans egen skyld, men også for andres, hvilket på en måde gjorde det mere meningsfuldt. En anden, tidligere meget isoleret, bruger siger: *”Jeg synes, jeg er blevet mere tolerant overfor folk som har det svært, ikk’? Det giver jo et indblik i mange ting at komme herude. Folk er... ja jeg har det jo også selv svært nogle gange ikke... men der nok nogen herude, der har det noget sværere end jeg har – og der giver det indblik i deres liv og deres måde og anskue tingene på.”*

Det, at der med fællesskabet som omdrejningspunkt arbejdes metodisk med en styrkelse og udvikling af brugernes sociale forståelse og kompetencer, betyder for mange, at de langsomt bliver i stand til at vove sig ud i ”virkeligheden”, som mange brugere kalder civilsamfundet.

”Altså jeg er blevet mere åben og har indset nogle ting – at jeg godt kan være social, for jeg troede jo slet ikke at jeg kunne være social. Det kan jeg faktisk godt – jeg er god til at smalltalke – der er mange ting jeg har lært ved at komme her.”(bruger)

Læringsmæssigt

Man kan sige, at der på Kragelund er potentiale for to former for læring - en faglig læring, hvor brugerne helt konkret lærer at spille på et instrument, at tegne/male eller at arbejde med træ, passe en have, lave mad, planlægge arrangementer etc. – altså udvikling af faglige kompetencer. Den anden form for læring er en social læring, hvor brugerne opbygger sociale kompetencer og udvikler evnen til at indgå i sociale relationer.

Udviklingen af brugernes sociale kompetencer sker ikke af sig selv, men på baggrund af det socialfaglige arbejde, der løbende udføres af medarbejderne. Indlæring af sociale kompetencer skabes over tid, via deltagelse i fællesskabet og spejling i de andre brugere og medarbejdernes handlinger og adfærd. Ledelsesmæssigt er der et stort fokus på, at medarbejderne ikke skærmer

eller beskytter brugerne mod svære situationer eller konflikter. I køkkenet eller i cafeen, kan der ind imellem opstå samarbejdsproblemer mellem nogle brugere. Det kan også ske i kolonihaven, eller i forbindelse med at få tingene til at fungere i et band. Medarbejderne kan i sådanne situationer hjælpe med at løse konflikten ved at italesætte problemet, og starte en dialog med brugerne, om hvordan man eventuelt kan løse det. Målet er, at brugerne på sigt selv lærer at løse konflikter, også udenfor Kragelund. Med indførelsen af brugeråbent, har man på Kragelund som tidligere nævnt udviklet en særlig "øvebane", hvor brugerne selv skal prøve at løse eventuelle konflikter. De kan efterfølgende søge råd og vejledning hos medarbejderne, men de får i høj grad trænet og udviklet deres sociale kompetencer på denne måde.

Organisatorisk

Indførelsen og udviklingen af brugeråbent, der tager udgangspunkt i en stærk empowerment orienteret tilgang, har også en organisatorisk effekt. Man har på denne måde udviklet tilbuddet, ved at udvide åbningstiden til søn- og helligdage, uden at inddrage medarbejderressourcer. Den grundlæggende idé om, at brugerne hjælper til med de praktiske gøremål, i cafeen, køkkenet og på udendørsarealerne, betyder også, at medarbejderne i højere grad kan bruge deres tid og ressourcer på det socialfaglige arbejde i hverdagen. Det løbende fokus på, at brugerne skal øve sig i at hjælpe, støtte og hinanden, betyder også at nye brugere oplever, at det i lige så høj grad er de andre brugere, som det er medarbejderne, der tager imod dem, og hjælper dem ind i fællesskabet. Det metodiske arbejde med empowerment kan således siges at være medvirkende årsag til, at man fortsat har kapacitet til at tage imod de mange nye brugere, der i stigende grad henvender sig til stedet.

Opsamling, fokusområder og anbefalinger

Denne undersøgelse giver et indblik i, hvad der tilbydes, og *hvordan* der på Kultur- & kontaktsted Kragelund arbejdes med kerneopgaven – *at understøtte borgerens recovery-proces ved at skabe meningsfulde fællesskaber, hvor borgeren kan afklare, udvikle og afprøve sine handlekompetencer*. Formålet har været at undersøge og synliggøre hvilke socialfaglige metoder og tilgange, der anvendes i arbejdet, og hvilken effekt og betydning dette arbejde har for de borgere, der bruger stedet. Som beskrevet, ses den metodiske tilgang, der er båret af recovery-

orientering, herunder empowerment og anerkendende tilgang, og med afsæt i ergo- og musikterapien, at have en rehabiliterende effekt på flere niveauer – individuelt, socialt, læringsmæssigt og organisatorisk. Med fællesskabet som omdrejningspunkt, kan deltagelse i kreative og/eller praktiske aktiviteter igangsætte en positiv udvikling hos den enkelte, der giver øget selvværd og styrker sociale kompetencer, hvilket på sigt hjælper borgeren væk fra ensomhed og isolation, mindsker sygdomssymptomer og således bringer borgeren tættere på, at kunne fungere i og blive en del af civilsamfundet. For nogle bliver job eller uddannelse en realitet, for andre øges livskvaliteten i en sådan grad, at de kan holde ud at leve med deres sygdom.

I forbindelse med undersøgelsen kan udledes **fire områder**, det anbefales at fokusere på i forbindelse med det fremadrettede udviklingsarbejde: **målgrupper, visitation, modtagelse af nye brugere, formidling/ samarbejde på tværs af MSB.**

Kragelund oplever generelt en øget tilgang af brugere. Dette kan hænge sammen med lukningen af et stort antal kontakt- og væresteder i Aarhus Kommune indenfor de seneste år, både i Socialpsykiatrien og i Voksenhandicap. Da Kultur & kontaktsted Kragelund er et af de få steder der er tilbage, og tilmed er et åbent og ikke visiteret tilbud, er det naturligt at stedet oplever øget tilgang af brugere, både fra Socialpsykiatrien, Voksenhandicap og eventuelt flere andre områder. Men har tilbuddet i dets nuværende form de nødvendige ressourcer og rammer til at rumme et større antal brugere og en bredere målgruppe?

Studiet viser, at tilbuddet kan rumme mange forskellige typer af borgere. Det er ikke blot et sted for personer med kreative talenter, og der er plads til både de ressourcestærke og de resourcesvage. Men en mere tydelig **definition og afgrænsning af målgruppen** viser sig at være hensigtsmæssig, idet medarbejderne oplever, at det stigende antal brugere fra voksen-handicap området med eksempelvis varige kognitive funktionsnedsættelser giver udfordringer i forhold til tilbuddets socialfaglige tilgang, der ligger op til, og har som mål, at brugerne på sigt opbygger personlige og sociale kompetencer - forstår at gå fra et *jeg* til et *vi* – og dermed forstår at ens adfærd har betydning for andre og for fællesskabet. Det er derfor nødvendigt, at brugerne på sigt formår at bruge hinanden, og ikke kun søger personalet. En afgørende faktor er, at man på Kragelund ikke får en *kontaktperson* – man får et *kontaktsted* og et *kontaktfællesskab*. Den sociale læring handler blandt andet om at finde ud af, hvad der limer fællesskabet sammen – at man giver og tager – og det er således nødvendigt, at brugerne er i stand til at arbejde med sig selv.

Hvis det viser sig, at et stadigt stigende antal borgere fra voksen-handicap området søger tilbuddet, vil et løbende fokus på faglighed og en definition af målet med indsatsen være afgørende – hvem rummer vi - hvordan og hvorfor? Ændrer man på rammerne vil det uden tvivl have en

konsekvens for det som kontaktstedet og fællesskabet Kragelund tilbyder i dag, og som er beskrevet i denne undersøgelse.

Det er således hensigtsmæssigt, at både medarbejdere og ledelse forholder sig til denne udfordring, og at der er en løbende dialog omkring definition og afgrænsning af målgruppen, sammenholdt med et fokus på målene for hvad tilbuddet – og dermed fællesskabet Kragelund - kan og skal indeholde.

Omdrejningspunktet for det socialfaglige arbejde på Kragelund er fællesskabet. Men et fællesskab er ikke bare, det er skrøbeligt, og det bliver ikke bedre eller dårligere, end dem der byder ind i det. Det er tilbuddets leder og medarbejderne, der kan og skal skabe og vedligeholde rammen for fællesskabet, og derfor er det afgørende, at de har ansvaret for at vurdere, hvem der kan drage nytte af tilbuddet, og hvem der ikke kan. Fortsætter stedet som et åbent tilbud uden **visitation**, kan det betyde, at den socialfaglige indsats' rammer og indhold må ændres. Etableres der i stedet en formaliseret **egen visitation** (udlagt visitation) på stedet, vil man kunne fastholde tilbuddets nuværende rammer og indhold, og fortsat arbejde ud fra målet om, at styrke og udvikle brugernes individuelle og sociale kompetencer.

Den første tid på Kragelund kan for nogle være svær og lidt utryk, idet man, når man møder ind om morgenen som ny bruger (eller antropolog på feltarbejde) kan opleve, at alle er forsvundet ud i forskellige rum til forskellige aktiviteter i det store hus. Derfor anbefales **modtagelse af nye brugere** at være et udviklingsområde fremadrettet. Man kan eventuelt overveje at arbejde med dette som en brugeropgave (i lighed med brugeråbent), og således give de mest ressourcestærke brugere muligheden for på denne måde at arbejde med at udvikle personlige og sociale kompetencer. En mulighed kunne være at ansætte en peer-medarbejder som tovholder for denne opgave.

En helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum har dokumenteret positiv effekt, især i arbejdet med udsatte borgere.⁴ Derfor er **samarbejde og formidling på tværs af MSB** et afgørende fokusområde for alle indsatser og tilbud. Det anbefales, at man fra Kragelunds side i højere grad har fokus på formidling af metoder og effekter – *hvordan* vi gør – og *hvordan* det virker - ikke bare hvad og hvorfor vi gør, det vi gør. Et større fokus på formidling af denne viden vil kunne udvikle en tættere dialog og forståelse på tværs af de forskellige indsatser og tilbud – eksempelvis

⁴ se bl.a. <http://vaeksthusets-forskningscenter.dk/forkning-page/>
<https://www.vive.dk/media/pure/14128/3306255>

at en tilknytning til Kragelund kan opbygge og styrke borgeren i en sådan grad, at det kan det resultere i job eller uddannelse. Dermed kan man på tværs af MSB nå frem til, at det i højere grad end (måske) forventet er muligt at drage nytte af hinandens tilbud.

Bilag 1 - Interviewguide brugere

1. Hvor længe er du kommet her på Kragelund?
2. Hvad er din baggrund for at komme her? Hvordan opdagede du stedet?
3. Hvad betyder ordet "fællesskab" for dig?
4. Er det vigtigt at være en del af et fællesskab? Hvorfor?
5. Hvad består fællesskabet af her på Kragelund? (Hvad er det for et sted, og hvem kommer her?)
6. Hvilke tilbud benytter du dig af? Hvor ofte kommer du?
7. Hvad betyder det for dig at komme her?
8. Får du noget her, som du ikke kan få andre steder? Nogle har sagt at det er "livsvigtigt" at komme her – hvad betyder det?
9. Har du oplevet en personlig forandring efter du begyndte at komme her? Hvordan?
10. Hvad oplever du personligt, når du (gør noget: spiller musik, maler, arbejder) sammen med andre?
11. Hvad giver fællesskabet dig? Og hvad giver du fællesskabet?
12. Hvordan oplever du medarbejdernes rolle her på stedet?
13. Hvad bruger du medarbejderne til?
14. Kommer du i andre fællesskaber? Før/efter Kragelund?
15. Er der forskel på det her fællesskab – og andre fællesskaber, såsom en arbejdsplads en almindelig forening el. lign? Hvordan/hvorfor?

Bilag 2 - Interviewguide medarbejdere

1. Hvor længe har du været ansat her?
2. Hvad er din baggrund?
3. Hvad betyder ordet "fællesskab" for dig?
4. Hvad består fællesskabet af her på Kragelund?
5. Hvem er målgruppen?
6. Hvordan arbejder du socialfagligt/metodisk med fællesskabet – og med den enkelte bruger? (ex. musikterapeutisk)
7. Hvordan oplever du effekten på brugerne – og på fællesskabet?
8. Hvordan oplever du din rolle som medarbejder? Hvordan indgår du/I i fællesskabet? Hvad er din hovedopgave som medarbejder?
9. Hvis I oplever at Kragelund er ét fællesskab – som både medarbejdere og brugere er en del af – hvordan arbejder I så med jeres relation til brugerne? Hvor tæt bliver relationen? Hvilken form for relation er der tale om?
10. Samarbejder I med andre tilbud, internt/eksternt – foreninger, frivillige eller andet?
11. Samarbejder I med behandlingssystemet eller andre indsatser (bef, mso osv.)?
12. Kan I tilbyde noget her, som borgerne ikke kan få andre steder? Hvad? Hvordan?

Bilag 3 - Husorden Kragelund

Husordenens formål er at skabe tryghed.

På Kragelund må man ikke være påvirket af ulovlige stoffer/medicin samt være påvirket af alkohol. Ved særlige lejligheder/arrangementer er det dog tilladt at købe alkohol her på Kragelund.

Brugere af Kragelund er medansvarlige for, at den gode stemning på Kragelund opretholdes, og at hensynsløs adfærd, ikke forekommer i huset.

Ved konflikter skal brugere følge medarbejdernes anvisninger

Konflikter løses ved at man taler sammen – få evt. hjælp til dette af en medarbejder.

Bytte, udlån af penge og andre effekter, brugere imellem, sker på eget ansvar. Medarbejderne indgår ikke i evt. konflikter herom.

Overtrædelse af husordenen kan medføre, at brugere ikke kan komme på Kragelund i en periode (karantæne), og om nødvendig foretages der politianmeldelse.

Husordenen er lavet i samarbejde mellem brugerne, medarbejderne og ledelsen på Kultur- & kontaktsted Kragelund.

Senest opdateret april 2019

Åbne aktiviteter:

Kultur – og kontaktsted Kragelund

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Køkken/Café Træningslokale kl. 8.30 - 15 Madlavning kl.9 -12 Åbent syværksted kl. 9 - 12 Maling (KLD) kl. 9.30 – 12 NADA kl. 10 Saxofonundervisning kl. 10 -12	Køkken/Café Træningslokale kl. 8.30 - 12.30 Badminton (IPB) kl. 9 - 11.30 Madlavning kl.9 -12 Hus og have kl.10 -14 Kontor/IT kl.10 -12 Kreativt projekt kl. 10 -14	Medarbejdermøde kl.9.30 -11.30 Brugeråbent kl. 9.30 - 12 Madlavning kl. 11 -12	Køkken/Café Madlavning kl. 9 -12 Kolonihave kl. 9.30 -14 - sæsonbestemt Kontor/IT kl.10 -12 Fridans (SA) kl.11.15 - 12	Køkken/Café Træningslokale kl. 8.30 -13:30 Hus og have kl. 9 -12 Brætspil kl. 9.30 - 12 Singer-song-writer kl. 9.30 -12 Gåtur kl.10 -12 Madlavning kl. 10.30 -12
Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00
Køkken/Café Kreativt værksted kl. 13 -15 Stemmetræning kl.13 -14.30 Træningslokale kl. 12:30 -15	Køkken/Café Hus og have kl.12.30 –14 Volley (IPB) kl.12.30 - 15 Tegne/male kl.13 - 16 Madlavning kl.13 -17.30 Whist kl.15.15 -17.15 Strik for alle (KLD) kl.14 - 16 Dart Aftensmad kl. 17.30 Sangaften kl.18.15 - 19.30	Køkken/Café Træningslokale kl. 12 - 15 Kroppens værksted kl.13 -14.30 NADA kl. 14.30	Køkken/Café Torsdagskælderlyrik kl. 12.30 - 17 Træningslokale kl.12.30 -15.30 Madlavning kl.13 - 17.30 Kend din by kl. 12.30 – 17 ulige uger Kend din by planlægning kl. 15 – 16 lige uger Kreativt værksted kl.14 -20 Havbad kl. 14 - 15 Dart Aftensmad kl. 17.30 Bordtennis (SA) kl.19 -20	Køkken/Cafe Bruger Jam (SA) kl.12.30 -13.45
Lukker kl.15.30	Lukker kl. 20.00	Lukker kl. 15.30	Lukker kl. 20.00	Lukker kl. 14.00

Derudover tilbyder vi Nada, idræts- og div. kultur-, udelivs- og musikarrangementer.

(IPB = Idræt på Banen, der vil nogle gange være mulighed for følgeskab)

Aktiviteter, hvor man kan deltage efter aftale

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Klimpreklinik kl. 10 -12 *Wednesday (SØ) kl. 10 -12	*Turné kl. 10 - 15	*Værestedsband (SØ) kl.10 -12	Træningslokale uden instruktør (kl. 8.30 - 12) IT (kl. 10 - 12)	Foto kl. 10 - 12 *Værestedsband (SØ) kl. 10 -12
Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00	Frokost kl. 12.00
*Knaz fra Kragerne (SØ) kl.13-15	*Happy Hour (SØ) kl.15 -17 De splittergale (SA) kl.15 -17.30 Træningslokale uden instruktør kl.12.30 - 19.30 Aftensmad kl. 17.30	Rundvisning kl. 13 – 14.30 *Soul Bones (SØ) kl.12.30 -14.45 *Platform 6 (SA/LØ) kl.12.30 -14.45	Rundvisning kl 13 – 14.30 Ophold i naturen kl. 13 - 17 *Femala Gazella (SØ) (kl.14 -17.30) Træningslokale uden instruktør (kl.15.30 - 19.30) Aftensmad kl. 17.30 Litteraturgruppe (kl.18.30 -19.30)	
Lukker kl.15.30	Lukker kl. 20.00	Lukker kl. 15.30	Lukker kl. 20.00	Lukker kl. 14.00

(* = Band) (LØ/SØ) = Lille/Store øvelokaler, SA = sa

Kultur- & kontaktsted Kragelund

Dybrovej 19, 8270 Højbjerg

87131848